

Substantiva

označují jevy skutečnosti jako samostatná fakta, tzn. označují osoby, zvířata, věci a jako substance pojaté děje a vlastnosti.

slovní druh: ohebný, plnovýznamový, ve větě má funkci větného členu, např. podmětu, předmětu atd.

ml. kategorie: rod (životnost), číslo, pád

typ deklinace: jmenná (substantivní), adjektivní (složená)

Deklinační typy jsou založeny na **rodovém principu**, řadí se k nim na základě koncovek **Nsg.** a **Gsg.**

Deklinace maskulin životných

a) substantivní deklinace

1. vzory s nulovou koncovkou v Npl.

vzor tvrdý: *pán* (zakončení na pravopisně tvrdou nebo obojetnou souhlásku)

vzor měkký: *muž* (zakončení na pravopisně měkkou souhlásku)

2. vzory s koncovkou v Npl.

vzor *soudce* (kmen je zakončen na pravopisně měkkou nebo obojetnou souhlásku)

vzor *předseda* (kmen je zakončen na pravopisně tvrdou, obojetnou souhlásku, zřídka měkkou souhlásku /*paňáca, Nohavica*/),
u vz. *předseda* se uvádějí podvzory *husita, sluha, paňáca*

b) adjektivní deklinace

vzory (PMČ je neuvádí, Čeština řeč a jazyk – vz. *hajný, průvodčí*)

Tvary s variantními a dubletními koncovkami

D / Lsg.: *-u, -ovi* (pán), *-i, -ovi* (muž), *-i, -ovi* (soudce), *-ovi* (předseda)

Pravidla užití koncovek, viz mluvnice.

Vsg.: *-e/-u* (pán: po alternujících souhláskách (*k, g, h, ch*) je zpravidla *-u*:

nešťastníku/nešťastníče /arch./)

-i/-e (muž: *učiteli*, zakončení na *-ec*: *otec – otče*)

-e (soudce: *pane soudce*)

-o (předseda: *pane předsedo*)

Npl.: *i, -ové, -é; -i/-ové, -é/-i* (synonymie koncovek)

Některá pravidla pro užití koncovek, např.

názvy zvířat většinou *-i*: *psi, medvědi*

neutvořená jména, vlastní jména národů (zejm. jednoslabičná) atd. *-ové*:

synové, Dánové

jména na *-tel, -an* koncovku *-é*: *učitelé, svatebčané*

jména na *-ota, -eta* dubletu *-i/-ové*: *despoti/despotové*

jména na *-ita, -ista, -ta, -da* dubletu *-é/-i*: *bandité/banditi, invalidé/invalidi*

Lpl: *-ech, -ích* (*-ách* je nespisovná, kromě části zdrobnělin)

jména zakončená na **obojetnou souhlásku a tvrdou** (kromě *-k, -g, -h, -ch*) mají

-ech (*ekonomech; doktorech*)

jména zakončená na **měkkou souhlásku a -k, -g, -h, -ch** mají *-ích* (*mužích,*

holoubcích/holoubkách)

Pozor na deklinaci jmen:

host

bratr

kněz

člověk